

ספרי' — אוצר הספרים — ליובאוויטש

לקוטי שיחות

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

שניאורסאהן

מליובאוויטש

תצוה

מתורגם ומעובד לפי השיחות של לקוטי שיחות חלק כו

(תרגום הפשי)

יוצא לאור על ידי

"מכון לוי יצחק"

כפר חב"ד ב'

שנת חמשת אלפים שבע מאות שישים ושש לבריאה

לעילוי נשמת

הרה"ג הרה"ח ר' זלמן לייב ב"ר יעקב יצחק ע"ה עסטולין
נפטר ביום ט"ו אדר - שושן פורים קטן ה'תשס"ה

וזוגתו מרת רייזיל בת ר' חיים בנימין הלוי ע"ה עסטולין
נפטרה ביום כ"ו שבט ה'תשנ"ו

ובנם הילד ישראל נח ב"ר זלמן לייב ע"ה עסטולין

נפטר ביום י"ד טבת ה'תש"י

ת. נ. צ. ב. ה.

נדפס ע"י יו"ח שיחיו

לשנת ברכה והצלחה בכל מכל כל

והעיקר התגלות כ"ק אדמו"ר מלך המשיח ממ"ש

בשנה זו - שנת השמונה מאות שנה להילולא של הרמב"ם

כתובתינו באינטרנט: <http://www.torah4blind.org>

א. רוחבו ואורכו של האפוד

לגבי צורת האפוד! תואמת שיטתו של רש"י בפירושו על התורה, בדרך כלל, את דעת הרמב"ם בספרו "היד הנוקה", ש"האפוד רוחבו כרוחב גבו של אדם מכתף לכתף. ואורכו ממנגד אצילי הידים מאחוריו עד הרגלים"². בכל זאת, יש "קצת שינוי"³ בין דברי רש"י לבין דברי הרמב"ם בנושא זה.

במדת רוחבו: רש"י אומר "כמדת רוחב גבו

(1) פרטי הדיוע ציור האפוד הובאו באנציקלופדיה תלמודית בערך. ת"ש מילואים לפ' תצווה ס' ח. ועוד.

(2) רמב"ם הל' כלי המקדש פ"ט ה"ט.

(3) לשון הכס"מ שם - בהלכה ת.

בדפוסים שלפנינו בכס"מ (נסמן ה"ח) ומעתיק מדברי הרמב"ם (שם) ומ"ש ועושה על ארבע זוויות של חושן ד' טבעות זהב וכו', וכתב: מפורש במקרא פרשת תצווה (וממשיך) ורש"י בפירוש התורה בסוף פרשת פקודי כתב באורך מעשה האפוד ויש קצת שינוי בין דבריו לדברי רבינו ע"ש.

ולכאורה: (א) מה שהביא מפרש"י בנוגע לאפוד, קאי לכאורה על דברי הרמב"ם שם הי"ט ואילך (וא שכוונתו כאן לציין כל הנאמר מה"ח עד סוף הפרק). (ב) מ"ש "ורש"י בפירוש התורה בסוף פרשת פקודי", היינו (כנראה) - כפי שנדפס בדפוס ראשון ודפוס שני דפרש"י (וכן בכמה כת"י רש"י שנתח"י**), ולאחריו סיום פרשת פקודי איתא שם: לפי שפירשתי מעשה האפוד והחשן פרקים פרקים על פירוש המקראות כו' אני כותב מעשיהם יחד. וממשיך לפרש (בקיצור קצת) על דרך פירושו בפרשתנו (כה, ו).

פירושו הנ"ל: לכך אני כותב מעשיהם כמו שהוא בכאן למען ירוין כל קורא בו כי כמו כן כתובים למעלה כסדר הזה בתוך הקונטרס].

ובכל דפוסים וכת"י הנ"ל - ישנו להפירש"י גם בפרשתנו כה, ו (ע"ד שהוא לפנינו). ואולי, מצד הכפלת הפירוש - השמיטו המעתיקים והמדפיסים שלאח"כ פ' הנ"ל מס"פ פקודי.

ואולי צ"ל בכס"מ (מפורש במקרא פרשת תצווה) ורש"י בפירוש התורה (והכוונה לפרש"י בפרשתנו) ובסוף פרשת פקודי כתב באורך מעשה האפוד - וקאי על שניהם. וצריך היפוש בדפוסים ישנים דפרש"י - אולי ברש"י שראה הכס"מ לא נמצאת אריכות הפירוש בפרשתנו כה, ו כ"א רק בס"פ פקודי. וראה בריליני (במהדורה א') פרשתנו שם שכי"ה בכמה כת"י ודפוס ישן דפרש"י. ואכ"מ.

(* בדפוס ראשון דהנכ"מ (והניצאיה שלד): רש"י בפירוש התורה כ" (לא ורש"י כ'). וראה דאין התנחן להקדם (וכן יש לפרש גם לגירסתנו). ועפ"י מ"ש "מפורש במקרא פ' תצווה" קאי על ה"ח (שם), רנוטה על ארבע זוויות של חושן ד' טבעות זהב". ואולי התייבות שלאח"כ בכס"מ, האפוד רחבו כרוחב גבו של אדם מכתף לכתף וכו' (שבדפוסים לפנינו באו אחריו ציון ה"ט) הן בהמשך לדבריו, ויש קצת שינוי בין דבריו ס"ו ודוחק. וראה בסוף ההערה.

(**) וכן הביא בריליני בס"פ פקודי (בב' מהדהרותיו).

של אדם ויותר"⁴ (ונקפל הסינר לפני הכהן על מתניו וקצת כריסו מכאן ומכאן"⁵), ואילו הרמב"ם אומר "רוחבו כרוחב גבו של אדם מכתף לכתף", כלומר - לא יותר מכך.

במדת אורכו: רש"י אומר⁴, "וחוגר אותו כנגד לבו למטה מאציליו"⁶ .. ומגיע עד עקביו"⁷, ואילו הרמב"ם אומר, "ואורכו ממנגד אצילי הידים מאחוריו (ומגיע רק) עד הרגלים".

יש לומר, ששלשה הבדלים אלו קשורים להבדל כללי בין רש"י לבין רמב"ם לגבי הגדרת מהות האפוד, כפי שיוסבר להלן.

ב. לדברי רש"י - יש מקורות:

כדי להבין זאת יש להקדים ולבאר את דברי רש"י על מעשה האפוד⁸. רש"י פותח את פירושו במילים: "ואפוד - לא שמעתי ולא מצאתי בברייתא"⁹ פירוש תבניתו. ולבי אומר לי שהוא תגור לו מאחוריו, ורוחבו כרוחב גב איש כמין סנר שקורין פורציני"ט שחוגרות השרות כשורוכבות על הסוסים, כך מעשהו...". ולאחר מכן הוא ממשיך ומפרט.

יש להבין: כאמור, חוץ מ"קצת שינוי" הרי דעת הרמב"ם לגבי צורת האפוד היא כדעת רש"י. ומכך שהרמב"ם אינו אומר על כך, "יראה לי" וכדומה (כדרכו במקומות שהוא מציין הלכה שאין לה מקור¹⁰), מובן, שיש לו מקור לצורה

(4) פרשתנו כה, ו. וכן בס"פ פקודי ראשון ושני ובכת"י (ראה הערה שלפנ"ו).

(5) פרשתנו שם, כו.

בפרש"י כה, ז ד"ה אל שני כתב, "שלא ה' רחבו אלא כנגד גבו של הכהן" (וכן בפסוק כה, ד (הובא לקמן בפנים ריש סוף פ' סתם, רחבו כרוחב גב איש"). אבל שם לא בא לקבוע דיוק מדת האפוד לרחבו, כ"א בא לפרש התייבות, "אל שני קצותיו" (שבפסוק) שהיינו, "אל רחבו של אפוד שלא ה' רחבו אלא כנגד גבו כו'", ושולל בזה שלא ה' מכסה את כל הגוף גם מלפניו (כפי' הרשב"ם שם, ז).

(6) אבל להעיד מפרש"י שם, ז ד"ה אל שני: וגבהו עד כנגד האצילים .. כנגד אציליהם. עיי"ש.

(7) להעיד שבדפוס ראשון דפרש"י בס"פ פקודי איתא, "עד הארץ". ואולי הוא טה"ד, ובפרט שבפרשתנו שם, ו איתא (כלפנינו) "עד עקביו". וכ"כ בדפוס שני ושאר כת"י רש"י (שתת"י).

(8) כה, ד.

(9) לכאורה כוונתו לברייתא (שע"ד ברייתא) דמלאכת המשכן. - ובברייתא דמלאכת המשכן שלפנינו ליתא ע"ד בגדי כהונה כלל. וראה תו"ש חכ"ג מילואים לפ' תצווה ס"ו.

(10) כמ"ש הרמב"ם באגרת לר' פנחס בר' מושלם (נדפסה

להביא את 770 הביתה!

כל מי שהיה ב-770 אי פעם, זוכר בודאי את שלל הקובצים והעלונים המחולקים בכל ליל שבת קודש

כעת ניתן להשיג את חלקם ברשת האינטרנט, אצלך בבית!

קבצים גרפיים וקבצי טקסט:

דבר מלכות: שיחות כ"ק אד"ש מה"מ מהשנים תשנ"א-תשנ"ב.

יחי המלך: קונטרס שבועי, הכולל שיחות-קודש בעניני גאולה ומשיח.

המעשה הוא הניקר: לקט הוראות למעשה בפועל משיחות כ"ק אד"ש מה"מ (החל משנת תשמ"ח). שיחות הגאולה: גיליון שבועי של ימות המשיח, בהוצאת "האגודה למען הגאולה האמיתית והשלימה".

מעין חזי: גיליון שבועי לילדים, בהוצאת "מכון לוי יצחק" בכפר חב"ד ב'.

האמונה הטהורה: גיליון שבועי בעניני אחרית הימים.

קבצים גרפיים בלבד:

לקוטי שיחות: שיחה מוגהת של כ"ק אד"ש מה"מ היו"ל לקראת כל שבת ב-770,

על-ידי "ועד להפצת שיחות".

חדש לקוטי שיחות (מתורגם): שיחה מוגהת של כ"ק אד"ש מה"מ הנדפס בספרי

לקוטי שיחות, בהוצאת "מכון לוי יצחק" בכפר חב"ד ב'.

להקהיל קהילות: גיליון שבועי מתורתו של משיח בעניני הקהלות קהילות בשבת,

בהוצאת צא"ח העולמית, ניו-יורק.

קבצי טקסט בלבד:

פנימיות: ירחון לבני הישיבות, בהוצאת מרכז את"ה בארץ הקודש.

ליקוט ניגונים: שתי חוברות על הניגונים שניגן וביאר כ"ק אד"ש מה"מ, בהוצאת קה"ת (תשנ"ב).

דרך הישרה: (אידיש) קונטרס מיוחד לילדים, הכולל שיחות-קודש בעניני גאולה ומשיח.

לעבן מיט דער צייט: (אידיש) קטעים לפרשת השבוע מתוך הספר, בהוצאת ישיבת

"אהלי תורה", ניו-יורק.

דבר תורה: (אידיש) דף שבועי לילדים, היו"ל על-ידי מוסד חינוך "אהלי תורה", ניו-יורק.

כמו-כן ניתן להוריד באתר את "קונטרס בית רבינו שבבבל"

ושיחת ש"פ שופטים ה'תנש"א

מדור מיוחד לספרים וחברות באנגלית בעניני גאולה ומשיח!

האתר מנוהל ע"י הרה"ת ר' יוסף-יצחק הלוי שגלוב

וכתובתו: <http://www.moshiach.net/blind>

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד!

מדוע אין מופיעים כאן גם בגדי הכהונה האחרים
"ציץ" (ו"מכנסים"?)¹⁷?

זוהי שאלה בפשוטו של מקרא, ומדוע אין אנו
מוצאים, לכאורה, שרש"י מיישבה?¹⁷!

ויש לומר, שהדבר מובן לפי פירוש רש"י על
"חושן", שעל כך מפרש רש"י, "תכשיט כנגד
הלב".

וההסבר לכך הוא:

מהותם של בגדי הכהונה, של הכהן הגדול,
היא כנאמר בתורה, "ועשית בגדי קודש לאהרן
אחיך לכבוד ולתפארת"¹⁸.

ניתן להסביר זאת בשני אופנים: א) אלו
הם בעיקר "בגדי קודש", אלא שבגדים אלו
נעשו באופן נאה במיוחד, של "זהב תכלת
וארגמן... ושש"¹⁹, ואף במדתם ובצורתם נעשו
כבגדי מלכות, כך שהם "לכבוד ולתפארת" (ב)
בעיקר מיועדים הם ל"כבוד ותפארת" –
"תכשיטים", אלא שהתכשיטים נעשו בצורת
בגדים: "בגדי .. אהרן אחיך".

לפי זה יש לומר, שיש הבדל גם בסדר
חשיבותם של הבגדים, כאלו מהם ניכר יותר
שהם "בגדי קודש – לכבוד ולתפארת".

אם ננקוט בדרך הראשונה, שאלו הם בעיקר
"בגדים", אלא שנעשו באופן שהוא "לכבוד
ולתפארת", הרי אז ה"ציץ" – אשר הוא כל-כולו
תכשיט²⁰, על-אף היותו אחד משמונת הבגדים
– אינו זהה במהותו לשאר בגדי הכהונה של הכהן
הגדול²¹.

17 בנוגע המכנסים אינה קושיא (גמורה) בפשטי"מ, כי
כמה ענינים בפשטי"מ שאין רש"י מתרץ בתחלת הענין כי
סימך הוא שפרשנו בהמשך וסיים הענין. וכאשר לומדים
המשך הפרשה ע"ד המכנסים (פרשתנו כה, מב) – מובן הטעם
שלא נמנו המכנסים בתחלה, כי הם אינם מ"אלה הבגדים אשר
יעשו" – שהם "לכבוד ולתפארת" (ראה לקמן בפנים) כי"א אך
"לכסות בשר ערוה"

[ונזכר רק אחר (פסיק מא) שמדובר לא רק ע"ד פרטי נעשית
הבגדים, כי"א גם בנוגע לליבשתם כו' – "הלבשת .. ומשחת
אותם ומלאת את ידם וקדשת אותם וכהגו לי" (ראה בארוכה
במפרשים שבהערה הקודמת)].

אבל בנוגע לציץ, יוקשה כפנים.

18 כה, ב.

19 שם, ו; טו – אפיד וחושן. ועוד"ו בנוגע שאר הבגדים.
20 כממפרשים שבהערה הבאה. וראה שבת (סג, סע"ב)

מנין לתכשיט כ"ש שהוא טמא מצ"ץ. וכן נקרא תכשיט בסוכה
ה, א (אבל: א) שם הוא בניגוד ל"כלי". (ב) בפרש"י סוכה שם
ד"ה תכשיט "מלבטו לאדם". ולהעיר מתוך"ה ת"ש (נזיר נד,

ב) קרוב לסופו: ואור"ת דתכשיט כלי מתכות שפיר מיקרו
בגדים כדכתיב בבגדי כהונה אלה הבגדים אשר יעשו וחשיב
ציץ. וראה הערה הבאה.

ולמדה זו.

ואילו רש"י מתבטא במילים, "ולבי אומר לי",
שמשמעותן שהוא מחדש זאת לפי דעתו, בלי
מקור?

יותר מכך, לדעת מפרשי רמב"ם¹¹ מקורו הוא
בפשוט הפסוקים, שזוהי דרכו וזהו יסוד פירושו
של רש"י על התורה!

למרות, שבדוחק רב יש לומר שמקורו של
הרמב"ם הוא בדברי חז"ל (בנוסח שהיה לפניו
בברייתא דמלאכת המשכן, וכדומה), אשר לא
היה לפני רש"י.

יותר מכך: רש"י עצמו ממשך ומביא
בפירושו הוכחות מפסוקים לגבי מספר פרטים
של "פירוש תבניתו": "נאמר¹² דוד חגור אפוד
בד, למדנו שהאפוד חגורה היא, ואי אפשר לומר
שאין בו אלא חגורה לבדה, שהרי נאמר¹³ ויתן
עליו את האפוד ואחר כך ויחגור אותו בחשב
האפוד .. ואי אפשר לומר שעל שם שתי
הכתפות שבו הוא קרוי אפוד, שהרי נאמר¹⁴ שתי
כתפות האפוד, למדנו שהאפוד שם לבד
והכתפות שם לבד והחשב שם לבד, ועוד. ולפי
זה, הרי במספר פרטים עיקריים המקור הוא אכן
בפסוקים, ואין מובן¹⁵ מדוע הוא מתבטא על כך
בביטוי "ולבי אומר לי"?

ג. "בגדים" או "תכשיטים"

כדי להבין את הדברים, יש להקדים ולציין את
השאלה המתעוררת בפסוקים אלו, אשר מפרשים
אחרים¹⁶ מבין פשטי"מ המקרא עוסקים בה, ואילו
רש"י אינו מסבירה: בפסוק⁸ מפורט "ואלה
הבגדים אשר יעשו: חושן ואפוד ומעיל וכתונת
תשבץ מצנפת ואבנט". ומתעוררת השאלה,

בקובץ תשובות הרמב"ם ואגרותיו (לפסיק ס' קמ). וראה
לקושי"ש ע"ב 6' בשה"ג.

11 ראה קרית ספר להמבי"ש על הרמב"ם שם: האפוד רוחבו
כרוחב גבו של אדם מכתף לכתף דמדכתיב שתי כתפות חוברות
יה' לו וגו' משמע שהוא רחב מכתף לכתף כו'.

12 ש"ב ו, יד.

13 צו ת, ז.

14 פרשתנו כה, כו.

15 גם להגירסא (הוספה?)* בהצעה ברד"ה ואפוד: לא
שמעתי (שורא לבוט). וגם לההמשך לאח"ו: ולא מצאתי
בברייתא פירוש תבניתו.

16 ראב"ע, רשב"ם, חוקוני, בחיי, בעל הטורים, מושב
זקנים, כלי יקר, אוה"ת. ועוד.

(* וליתא בדפוס ראשון ודפוס שני וכת"י רש"י (שתח"י).

לעילוי נשמת

הרה"ח ה'ת' אי"א רב פעלים ובעל מרץ

מטובי מקושרי רבותינו נשיאינו והולכי בדרךיהם,

דרך הקודש יקרא לה

ומשלוחי כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שיל"ו

לארצנו הקדושה ת"ו

הרב ר' מנחם מענדל

בהרה"ח ר' מנחם מענדל ומרת מארייאשא באדאנע ע"ה

פ ו ט ע ר פ א ס

נפטר ד' תמוז ה'תשנ"ה

וזגתו מרת לאה ע"ה

בת ר' בניציון ומרת שרה הי"ד

נפטרה ה' כסלו ה'תשס"ג

ת נ צ ב " ה

🕯 🕯 🕯 🕯 🕯

נדפס ע"י צאצאיהם שיחיו

הוספה

בשורת הגאולה

פ.ח.

ועוד ועיקר, לזעוק להקב"ה על אריכות הגלות, „עד מתי...“ ולבקש ולדרוש ולעשות כל מה שאפשר שתיכף ומיד תבוא הגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו.

... בני נמצאים כבר בגלות יותר מאלף ותשע מאות שנה ומשיח צדקנו עדיין לא בא!... כבר סיימו כל עניני העבודה דזמן הגלות, וכבר נעשו כל הפעולות בכל האופנים האפשריים (כולל ובמיוחד ע"י השמחה בחודש אדר במשך ששים יום), ולא יודעים מה ניתן לעשות עוד, ואעפ"כ, עובר עוד שבוע, עוד יום ועוד רגע, ועדיין לא באה הגאולה האמיתית והשלימה בפועל ממש!

(משיחות ג, ועש"ק וש"ק פ' תצוה, ד, י"ד וי"א אדר ראשון תשנ"ב)

אך אם סוברים שאלו הם בעיקר „תכשיטים“, כדלעיל, באופן השני המתואר, הרי אז גם הציץ הוא מאותו סוג²², ואדרבה, הוא העיקרי מסוג זה, כפי²³ בו ניכרת הגדרתו כ„תכשיט“ יותר מבשאר בגדי הכהונה.

כשרוכבות על הסוסים כך מעשהו...“: אמנם, רש"י מצטט הוכחות מן הפסוקים, כדלעיל, אך ראיות אלה באות רק להוכיח, כלשון רש"י, „שהאפוד שם לבד והכתפות שם לבד והחשב שם לבד“, וש„האפוד שם תכשיט לבדו“³⁰ –

אך מכל ההוכחות הללו אין מובן איזה תכשיט הוא האפוד,

ומפשוטות הפסוקים, כאשר החושן והאפוד מופיעים תמיד ביחד וקשורים זה לזה, ניתן היה להסיק שזהו תכשיט נוסף כנגד מקום מסויים בגוף³¹, כפי שהחושן הוא „תכשיט כנגד הלב“.

על כך אומר רש"י „ולבי אומר לי³² שהוא חגור לו מאחוריו כמין סינר .. שחוגרות השרות כשרוכבות על הסוסים“, אין זה תכשיט כנגד מקום מסויים בגוף בלבד, אלא תכשיט לנוי וליופי, המשמש כלבוש ממש³³, „כמין סינר“

– כי לדעת רש"י – בפשוטו של מקרא, כאשר התורה אומרת, „ועשית בגדי קודש לאהרן אחיך לכבוד ולתפארת .. ואלה הבגדים אשר יעשו“, ומשמשה אחר כך את הציץ, הכוונה היא, שאלה הם בעיקר „בגדים“, אך הם נעשים באופן שהוא לכבוד ולתפארת, בדומה לתכשיטים. ולכן, לגבי כל אחד מבגדי הכהונה, מדגיש רש"י שכל אחד מהם הוא לבוש.

וכך גם לגבי החושן, אשר רש"י מכנהו „תכשיט“, הוא מפרש, שלמרות זאת הוא מוגדר כבגד³⁴ – „תכשיט כנגד הלב“.

ה. האפוד – תכשיט שהוא בגד מיוחד

לפי זה מובן מדוע צריך רש"י להוסיף „שחוגרות השרות כשרוכבות על הסוסים“. שהרי, לכאורה: מה מוסיפה דוגמא זו להבנת צורת האפוד, והרי רש"י כבר הסביר שהוא „כמין סינר“ וכן את ה„לע"ז“ „שקורין

ד. „בגדים“ שהם לכבוד ולתפארת

לפי זה יש לומר, שזהו אחד הטעמים לפירוש רש"י⁸ על „חושן – תכשיט כנגד הלב“, כי בכך מוסבר מדוע אין התורה מונה כאן את הציץ, למרות שהיא מציינת כאן את החושן:

אמנם, החושן הוא „תכשיט“, אך הוא „כנגד הלב“²⁴, מקום שאנשים נוהגים ללבוש עליו בגדים, ולכן הוא נכלל בקטגוריה של „ואלה הבגדים“²⁵, לעומת זאת הציץ, אשר מקומו הוא (א) „ושמת אותו על פתיל תכלת והיה על המצנפת...“²⁶, (ב) „והיה על נוצח אהרן“²⁷, איננו במקום שלובשים עליו בגדים, ולכן אין הוא נמנה בפסוקנו.

בהמשך לכך מסביר רש"י את המלה „ואפוד“. ותחילה יש לציין, שכבר לפני כן, בפרשת תרומה²⁸, מציין רש"י ש„חושן ואפוד מפורשים בוואתה תצוה והם מיני תכשיט“. וכך מובן מפשוטות הפסוקים בפרשתנו, שהן החושן והן האפוד אינם בגדים רגילים שהאדם לובש²⁹, אלא הם תכשיטים לנוי וליופי – לכבוד ולתפארת.

על כך מחדש רש"י בפרשתנו „ולבי אומר לי שהוא חגור לו מאחוריו רוחבו כרוחב גב איש כמין סינר שקורין פורציני"ט שחוגרות השרות

(21) כבאב"ע (כת, ד. תשא לד, ו. ושם: כי שבעה הם בגדי כהונה). בחיי (כת, ד. לו). בעה"ט וכלי יקר שם. ולהעיר ממגדל עזר (הל' נזירות פי"ז ה"ח) בסופו שהקשה על ר"ת (שבעה הקודמת): ועיקר קרא דואלה הבגדים לאו בציץ דוקא מיירי ולא אמני בהדייהו. ע"ש.

(22) ולהעיר מלשון רש"י שבת שם ד"ה מציץ „שהוא דבר מיעט ותנא עמ תכשיטי כהן“.

(23) וכמוכן גם בפשוטות הכתובים דרך הציץ ה' מזהב לבד, משא"כ שאר בגדי כהונה. ולהעיר גם מרמב"ן כאן: והציץ נזר המלכים הוא. ובראב"ע לקמן כת, לו „והשרים הגדולים כו“.

(24) ראה פרש"י שמות ד, יד בסופו. ראב"ע שבעה הבאה.

(25) להעיר גם מראב"ע פרשתנו כט, ה.

(26) פרשתנו כת, לו. ועפ"י י"ל דהוה כבוד תכשיט נזר בגד.

(27) שם, לת.

(28) כת, כו.

(29) ראה ראב"ע פרשתנו כת, ב: לכבוד ולתפארת שיתפארו בהם כי אין אחד מישראל שילבש כאלה. וראה רמב"ן שם „כי אלה הבגדים לבושי מלכות הן“.

(30) ולהעיר מפרש"י שם כת, ח ד"ה והשב אפודתו. שם כט, ה.

(31) להעיר מסיודור רס"ג סדר העבודה ליה"כ (ע' רעא) „גתלבש בו מלב ועד סבוך“.

(32) ראה בפ' רבינו מיוחס (הובא בתו"ש שבעה ערה 1): ורבי שלמה פ"י סינר וחגורה ולא ידעתי מנין הבין זה. ועוד שאין סדר המקראית שלמטה מתיישב ע"פ פירושו באפוד.

(33) ראה גו"א לפרש"י תרומה שם בסופו: והאפוד לא ה' תכשיט אלא מלבוש .. אבל בחושן שהוא תכשיט שייך כו'.

(34) ראה לקמן הערה 44.

ולכן דוקא מצד „לבי” מבינים ומיישמים למעשה, ורואים שגם מראות שנראו בניגוד לרצונו – שרה רוכבת על סוס, צריך וחובה להצטרף⁶⁶ על ראייתם, עד אשר גם מראה בעלמא זו, בעל כרחו, יגיע⁶⁷ ליתרון בקודש,

כיתרון האור מן החושך⁶⁸, עד אשר כבענינו, נוסף על ידי כך הסבר על מעשה האפוד⁶⁹, שהוא מבגדי הכהן הגדול, ש„עושים” לו על-ידי כך „כבוד ותפארת”.

(משיחות ומצאית) ש”פ תצוה תשל”ז, תשל”ט)

(68) קהלת ב, יג.

(69) להעיר מתורת הה”מ (אור המאיר, דובא ונתבאר באה”ת ויצא כרך ה) תתט, א ואילך) בזה שלבן רדף אתר יעקב. וראה לקו”ש [המתורגם] חט”ז ע’ 163. ע’ 280 ואילך.

(66) תהלה – סוד מרע ואח”כ וע”ט – פ’ בטוב (תורה).
(67) להעיר ממאמרי אדה”ז – פרשיות ח”א ס”ע רו.

לזכות

כ”ק אדונונו מורנו ורבינו מלך המשיח

ויה”ר שעי” קיום הוראת

כ”ק אדמו”ר מלך המשיח (בשיחת ב’ ניסן ה’תשמ”ה)

להכריז יחי, יקויים הבטחתו הק’,

שההכרזה תפעל ביאת דוד מלכא משיחא’

יחי אדונונו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד

פורציני”ש”, וכבר מובן מהו האפוד³⁵.

אלא, בכך מבחיר רש”י את מהותו ויחודו של לבוש זה:

(א) „שחוגרות השרות” – זהו בגד מיוחד של חשיבות, ולא של אנשים רגילים, ולכן הוא „לכבוד ולתפארת”, בהמשך ל„חושן” – בגד של מלכות³⁶.

(ב) „כשרוכבות על הסוסים” – במצב זה לובשות השרות יותר בגדים, ליתר צניעות, ואילו, ההיפך הוא בתכשיטים, שעונדים אותם בעיקר בזמנים שהם כדי „להראות העמים והשרים”³⁷.

כך מובן גם לגבי הכהן הגדול, שאין זה סתם תכשיט נוסף שהוא עונד, אלא זהו תכשיט שהוא כבגד, ומבטא את צניעותו היתירה של הכהן הגדול, כפי שכבר הוסבר לפני כן³⁸ על „ולא תעלה במעלות על מזבחי אשר לא תגלה ערותך עליז”, שמפני קדושת אבני המזבח אסור היה לעלות אליו במדרגות, למרות שכל הכהנים לבשו מכנסים. כך מובן גם לגבי הכהן הגדול, שמשום קדושתו היתירה הוא נדרש לצניעות יתירה³⁹.

1. לפי דעת הרמב”ם נגדי הכהן הגדול הם תכשיטים

לעומת זאת, לדעת הרמב”ם, ארבעה בגדי

הזהב של הכהן הגדול אינם מוגדרים כל כך כ„בגדים”, אלא נחשבים בעיקר ל„תכשיטים”⁴⁰, וכפי שמוכן מן הפסוקים, שהציץ החושן האפוד והמעיל אינם בגדים רגילים. ולכן, כאשר מבאר הרמב”ם⁴¹ את אופן עשיית בגדי הכהן הגדול, הוא פותח בציץ, כי בגדי הכהן הגדול הם בעיקר „לכבוד ולתפארת”, והם כתכשיטים מיוחדים, ומהות זו מתבטאת באופן ניכר ביותר, כדלעיל בסעיף ג’⁴², בציץ⁴³.

וכך מסביר הרמב”ם לגבי האפוד, כפי שמוכן ממשמעות הפסוקים, שהוא כתכשיט מיוחד, בדומה ובהמשך לחושן שהיה תכשיט מיוחד⁴⁴.

ולפיכך אין הרמב”ם יכול לומר „וראה לי” וכדומה, כי דבר זה מובן מפשטות הפסוקים.

2. לפי רש”י – בגד; לפי הרמב”ם – תכשיט

לפי האמור לעיל מובן ההבדל בין רש”י לבין רמב”ם לגבי גודל האפוד ואופן לבישתו:

לדעת רש”י, האפוד הוא בעיקר לבוש, משום צניעותו היתירה של הכהן הגדול, ולכן הוא סובר (א) שהאפוד מתחיל ממתניו למטה מאציליו, ולא למעלה מכך, כי מעל לכך אין מתאים נימוק זה של צניעות, יותר מהגב. (ב) האפוד „מגיע עד עקביו”, משום צניעות, (ג) האפוד הוא „כמדת רוחב גבו של אדם ויותר”, „נקפל הסינר לפני

(40) ועיי’ן לשון הרמב”ם הל’ כלי המקדש פ”ח ה”ד ובסה”מ”צ מ”ע לג.

(41) פ”ט מהל’ כלי המקדש.

(42) ולפ”ו נמצא דבפ”ח ה”ב שם דכתב „מעיל אפוד וחושן וציץ” כתבם בסדר השיבותם כתכשיטים מלמטה למעלה. ואולי כי שם בא בהמשך לבגדי כהן הדיוט.

(43) וזה שבפסוק כה, ד אינו מזכיר הציץ, ו”ל דהרמב”ם ס”ל כתירוף המושב זקנים אי ע”ד ת’ האוה”ח (לצד מעלתו כו”י) שם. ועצ”ע.

(44) בתוד”ה ואינה (שבת נו, סע”ב) – מפ”ה הערך בפ”ה „איסטמא” שבגמרא שם (ג’ דברים נאמרו באיטמא אין בה משום כלאים ואינה מטמאה בנגעים כו”י) „חתיכה של בגד מזהב וקבועין בה אבנים טובות ומרגליות ולפ”ו נראה דמטמא במת ושרצים כשאר תכשיט אבל בנגעים לא שאין הבגד עיקר כו”א הוזהב ואבנים טובות ומהאי טעמא נמי אין בה משום כלאים” –

ועפ”ו יש לומר לכאורה, שהו הנפק”מ בין דעת רש”י והרמב”ם (הג”ל בפנים) בנוגע לחושן (עכ”פ), אם היו גדר בגד, או רק תכשיט – אם יש בה משום כלאים ומטמאה בנגעים או לא (וראה גם צפע”נ להל’ כלאים פ”ה ה”ב יד, ב). ועפ”ו יומתק מה שהשמיט הרמב”ם בסוף הל’ כלאים – ראה ראב”ד שם (וראה רדב”ז שם). אבל ראה כס”מ שם דגם לדעת הרמב”ם יש בחושן אפוד משום כלאים. וראה בעל המאיר ר”ן לביצה יד, ב. בחיי פרשתנו כה, ו. ואכ”מ.

ח. סדר הלבישה – בהתאם לשיטה

לפי האמור לעיל יש להסביר מספר פרטי הלכות בדברי הרמב"ם:

לגבי סדר לבישת הבגדים אמר הרמב"ם⁵¹: כהן גדול אחר שחוגר באבנט לובש המעיל, ועל המעיל האפוד והחושן, וחוגר בחשב האפוד על המעיל מתחת החושן.

מדברי הרמב"ם מובן, שהחגירה בחשב האפוד היא לאחר לבישת החושן.

בפסוקים העוסקים בכך יש הבדלים: בציווי בפרשתנו⁵² נאמר לגבי סדר ההלבישה, ואת האפוד ואת החושן (ולאחר מכן) ואפדת לו בחשב האפוד, ואילו בפרשת צו⁵³, נאמר לגבי ביצוע סדר ההלבישה למעשה, ויתן עליו את האפוד ויתגור אותו בחשב האפוד ויאפד לו בו, ורק לאחר מכן נאמר, וישם עליו את החושן.

על כך אמר רמב"ן⁵⁴: והקדים בכאן ויתגור אותו בחשב האפוד קודם שישם עליו החושן. כי משה ידע בדרך הלבישה כי לעולם הבגדים תיכף ללבישת הבגד יתגור אותו בחגורה העשויה לו, באבנט תיכף לכתונת, ובחשב תיכף לאפוד, ואין ראוי שתהיה לבישת האפוד בהפסקות, אבל שם נאמר ואת האפוד ואת החושן ואפדת לו בחשב האפוד, לפי שקצר שם בענין החושן...

אך מדברי הרמב"ם מובן, כדלעיל, שהחגירה בחשב האפוד היא לאחר לבישת החושן⁵⁵.

ולפי האמור לעיל יש לומר⁵⁶, שדעת רמב"ן היא כשיטת רש"י, שהחושן והאפוד הם שני פרטים שונים בבגדי הכהן הגדול. ולכן הוא סובר, שתחילה חוגרים את האפוד – ויתגור אותו בחשב האפוד, כסיום לבישתו, ורק אחר כך, וישם עליו את החושן.

ואילו לדעת הרמב"ם, הרי למרות שבמנין שמונת בגדי הכהונה נמנים החושן והאפוד כשני בגדים, בכל זאת הם מרכיבים ביחד בגד שהוא תכשיט אחד⁵⁷,

(51) שם פ"י ה"ג.
(52) כ"ט, ה.
(53) ת, ז"ח.
(54) בפ"י עה"ת צו שם.
(55) ראה מלבי"ם צו שם.
(56) ראה פנים יפות צו שם.

(57) להעיר מתפילין (של יד ותש"ר) – שהן שתיים בכמה ענינים (טושי"ע ודאדה"ז א"ח ר"ס כו. ש"ע אדה"ז שם סכ"ה סי"ג) וגם אחד (ראה שו"ע אדה"ז שם סכ"ב). וראה לק"ש

הכהן על מתניו וקצת כריסו מכאן ומכאן, ובכך מודגש יותר שזהו "בגד" של הכהן.

ואילו לדעת הרמב"ם בספר "היד החזקה", שזהו בעיקר "תכשיט", אין טעם לחדש פרטים אלו (ובמיוחד – בפשוטו של מקרא), שהאפוד היה "עד עקביו" ורחב יותר מגבו של אדם, אלא הוא אומר "רוחבו כרוחב גבו של אדם מכתף לכתף ואורכו מכנגד אצילי הידים מאחוריו עד הרגלים"⁴⁵.

ודעתו של הרמב"ם ש"ואורכו מכנגד אצילי הידים", ולא כדעת רש"י, שהתחיל למטה מאציליו, משום שלדעת הרמב"ם אין האפוד והחושן שני תכשיטים נפרדים לגמרי, אלא הם מרכיבים ביחד תכשיט אחד שלם.

כשם שהשימוש בחושן ובאפוד, כאשר שואלים באורים-ותומים והכהן משיב ברוח הקודש, הוא לא רק על ידי החושן, אלא גם על ידי האפוד, כדברי הרמב"ם⁴⁶, "מעלת כהן גדול שמדבר על-פי האפוד והחושן ברוח הקודש",

כך גם לגבי מהותם כתכשיט, שהם יוצרים ביחד תכשיט שלם⁴⁷.

ולכן סובר הרמב"ם, שהאפוד אינו צריך להתחיל למטה מאצילי ידיו, במקום שמסתיים החושן, כדעת רש"י, אלא "מכנגד אצילי הידים", במקום⁴⁸ שעדיין ישנו החושן.

דבר זה מובן מן הדיוק בלשון הרמב"ם⁴⁹, ומהדגשתו את הקשר שבין האפוד לבין החושן, נמצא כשלוש האפוד עם החושן יהיה החושן על לבו בשווה והאפוד מאחוריו וחשב האפוד קשור על לבו תחת החושן, וזהו תכשיט ובגד שלם אחד המורכב מן החושן אשר מלפניו "על לבו", ומן "האפוד" אשר "מאחוריו"⁵⁰.

(45) משא"כ הכתונת י"ל דלדעת הרמב"ם הוי (בעיקר בגדר) לביש, ובוה כתב (שם פ"ח ה"ז), "אורך הכתונת עד למעלה מן העקב".

(46) שם פ"י.
(47) להעיר מבחי פרשתנו כ"ה, ו: והאפוד הוא עיקר הבגד וע"כ הקדימה הפרשה כו'. וראה רמב"ן תרומה כ"ה, ז בסופו. ועד"ז בתורה ואלו אבני מלואים (ע"ז כד, א) בנוגע לאבני החושן "כיון שתשן מחובר לאפוד קרי אפוד".
(48) ראה גם חנינך מצוה ק' (בתחלתה).
(49) שם פ"ט ה"א.

(50) ביאר חושן ואפוד ושייכותם זל"ז וכו' ע"ז החסידות – ראה תו"ח שמות (תק, א. א. תקי, ב ואילך). אה"ת פרשתנו (ע' א'תרמב ואילך. ס"ע א'תרסג ואילך). ועוד.

והרמב"ם נוקט כשיטתו לפני כן⁵⁸, שהחושן והאפוד צריכים להיות מחוברים זה לזה, ולא יזה החושן מעל האפוד, וכל המזית חושן מעל האפוד ומפרק חיבורן דרך קלקול לוקה, וזאת לא רק בשעת העבודה, כדעת אחרים⁵⁹, אלא אף שלא בשעת העבודה, כי זוהי הלכה לגבי עצם הבגד, שהחושן והאפוד צריכים להיות מחוברים זה לזה, ולא נפרדים –

ולפיכך סובר הרמב"ם שגם לבישתם היא אחת, ועל המעיל (לובשים את) האפוד והחושן (כבגד אחד), ולאחר מכן, וחוגר בחשב האפוד, שזהו סיום של לבישת האפוד והחושן גם יחד.

ט. כל מה שיהודי רואה או שומע הוא לצורך עבודת ה'

מפירושו רש"י זה נלמדת הוראה נפלאה בעבודת ה':

ידוע⁶⁰ תורת הבעל-שם-טוב, שכל דבר שיהודי רואה או שומע מהווה עבורו הוראה בעבודת האדם לקונו.

דבר זה הרי מובן בפשטות: כיון ש"כל מה שברא הקדוש-ברוך-הוא בעולמו לא ברא דבר אחד לבטלה"⁶¹, והעובדה שהקדוש-ברוך-הוא קבע שיהודי זה יראה מאורע זה בעולם, הרי מובן שאין היא לבטלה ח"ו, אלא יש לה תכלית, אשר תכלית בריאת האדם היא "אני נבראתי לשמש את קוני"⁶².

ומסביר רש"י שענין זה אינו מופנה רק לכהן הגדול, ואפילו לא רק למי שגדול בשנים, אלא יש ללמד זאת גם לבן חמש למקרא:

ידוע הסיפור שמספרים המלמדים לילדים ב"חדר" כשלומדים את פירוש רש"י על האפוד "כמין סינר .. שחוגרות השרות כשורכבות על

ח"ט ע' 49 ואילך. אנציקלופדי' תלמודית ערך הגת תפלין סעיף א. וש"כ.

ולהעיר דתש"י ותש"ד הן דוגמת אפוד וחושן (אה"ת פרשתנו ס"ע א'תרעג ואילך)*.

(58) שם פ"ט ה"י – ראה פנים יפות שם.

(59) חנינך מצוה ק. ס"מ"ג ל"ת רצט. וראה ידאים (השלם) סי' ש"ז. ועוד.

(60) כתר שם טוב (ק"ח) בהוספת סי' קכ"ד קב"ט (וראה גם סי' קכ"ו) ובהערות שם.

(61) שבת עז, ב.
(62) משנה קידושין בסופה.

(* בוח"ב רל. סט"א ואילך – הובא באה"ת שם ע' א'תרפ ובכ"מ דחושן ואפוד ה"ע תפלין וקשרא דתפלין. ואכ"מ.

הסוסים", למרות שרוב התלמידים, ובמיוחד בני חמש למקרא, לא ראו זאת אף פעם,

שפעם אחת ראה רש"י, בהליכתו ברחוב כיצד שרה רוכבת על הסוס חגורה בסינר, ורש"י הצטער על כך, מדוע הראו לו משמים מראה זה.

לאחר מכן, בכותבו את פירושו על התורה במעשה האפוד, נתיישרה דעתו, כי למד מכך הוראה בעבודתו לקונו, על ידי פירושו על התורה – הסבר למעשה האפוד,

וזהו ההסבר לכך שהראו לו מראה זה, כדי להבין טוב יותר את מעשה האפוד, כי מכך הוא הסיק, שאין זה תכשיט בלבד, כפי שמוכן לכאורה מן הפסוקים, אלא זהו בגד, כפי שהתבאר לעיל בהרחבה.

ואת זאת מלמד רש"י לבן חמש למקרא, שכל דבר שיהודי שומע או רואה (ולדוגמא: ראית שרות הרוכבות על הסוסים), הרי זה רק לצורך לימוד התורה וקיום המצוות.

י. "לבי אומר לי"

לפי זה יש לבאר, בפנימיות הענינים, מדוע מדייק רש"י בלשונו "לבי אומר לי .. ועוד אמר לי לבי", ואינו אומר כדרכו במקומות אחרים בפירושו, ואף בפסוק זה "ואני אומר", וכדומה:

המראה שהוזכר לעיל, אשר ראה רש"י, אינו כדברים אחרים שבעולם שיהודי רואה או שומע, דברי היתר, דברי רשות, שעליו ללמוד מהם הוראה בעבודת ה', אלא זהו מראה שיהודי צריך להימנע מלראותו, כנאמר בגמרא⁶³, ש"באשה קראו מושב ולא מרכב",

והכוהן לכך שאף ממאורע זה תבוא הוספה בעבודת ה', ויותר מכך, יתווסף בהבנת ובהשגת התורה, נובע מה"לב",

היחידה שבנפש, הנקודה היהודית הנמצאת אצל כל ישראל בשווה, ואשר אינה שורה במות, אלא בעיקר בלב⁶⁴, ועל דרגה זו, של יחידה, אינו חל שום העלם והסתרה⁶⁵, על ידי שום דבר בעולם, ואפילו לא על ידי דברים שאינם לפי התורה, לכאורה,

ואדרבה: הכוח להפוך אפילו זדונות לזכויות נובע מדרגת היחידה שבנפש, אשר בלב,

(63) פסחים ג, א.
(64) ראה המשך תער"ב ח"א פל"ה. שערי אורה ד"ה וקבל פ"ז. ועוד.
(65) ראה גם תניא פ"ט.